

EVROPSKÝ PARLAMENT

2009 - 2014

Výbor pro mezinárodní obchod

2009/2201(INI)

14. 9. 2010

NÁVRH ZPRÁVY

o sociální odpovědnosti podniků v dohodách o mezinárodním obchodu
(2009/2201(INI))

Výbor pro mezinárodní obchod

Zpravodaj: Harlem Désir

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU.....	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....	13

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o sociální odpovědnosti podniků v dohodách o mezinárodním obchodu (2009/2201(INI)) (2009/2201(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na články 12, 21, 28, 29, 30 a 31 Listiny základních práv Evropské unie,
- s ohledem na články 2, 3 a 6 Smlouvy o Evropské unii,
- s ohledem na články 9, 10, 48, 138, 139, 153, 156, 191, 207 a 218 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- s ohledem na směrnice OECD pro nadnárodní podniky, Tripartitní deklaraci Mezinárodní organizace práce (MOP) o zásadách pro nadnárodní společnosti a sociální politiku, na kodexy chování schválené pod záštitou mezinárodních organizací, jakými jsou Světová organizace OSN pro výživu, Světová zdravotnická organizace a Světová banka, a s ohledem na úsilí vynaložená pod záštitou Konference OSN o obchodu a rozvoji na činnosti podniků v rozvojových zemích,
- s ohledem na iniciativu *Global Compact*, kterou Organizace spojených národů zahájila v září 2000, na zprávu generálního tajemníka OSN nazvanou „Vstříc globálnímu partnerství – posílená spolupráce mezi Organizací spojených národů a všemi příslušnými partnery, zejména v soukromém sektoru“ ze dne 10. srpna 2005 (05-45706 (E) 020905), na oznámení o iniciativách OSN s názvem *Global Compact* a *Global Reporting* ze dne 9. října 2006 a na zásady odpovědného investování, které byly OSN vydány v lednu 2006 a jejichž koordinace je součástí Finanční iniciativy Programu OSN pro životní prostředí a iniciativy OSN *Global Compact*,
- s ohledem na normy OSN týkající se povinnosti nadnárodních společností a jiných obchodních podniků s ohledem na lidská práva, které byly schváleny v prosinci roku 2003¹,
- s ohledem na iniciativu *Global Reporting* (GRI) z roku 1997² a na aktualizované pokyny G3 pro podávání zpráv o udržitelném rozvoji, jež byly zveřejněny dne 5. října 2006,
- s ohledem na výsledky vrcholné schůzky OSN věnované udržitelnému rozvoji, která se konala v roce 2002 v Johannesburgu, zejména na výzvu nabádající k iniciativám souvisejícím se sociální odpovědností podniků, a na závěry Rady ze dne 3. prosince 2002 o opatřeních navazující na výsledky této vrcholné schůzky³,
- s ohledem na zprávu vysokého komisaře OSN pro lidská práva, která se zabývá otázkou povinností nadnárodních společností a jiných obchodních podniků, pokud jde o lidská práva, a jež byla zveřejněna dne 15. února 2005 (E/CN.4/2005/91, 2005),

¹ Dokument OSN E/CN.4/Sub.2/2003/12/Rev.2 (2003).

² www.globalreporting.org

³ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/636/94/PDF/N0866694.pdf?OpenElement>

- s ohledem na zprávu zvláštního zmocněnce generálního tajemníka OSN pro otázky lidských práv a nadnárodních a jiných obchodních společností s názvem Podpora a ochrana všech lidských, občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv, včetně práva na rozvoj, která byla vydána dne 7. dubna 2008 (A/HRC/8/5 2008),
- s ohledem na referenční systémy a mechanismy certifikace a označování vztahující se na činnosti podniků související s udržitelným rozvojem, změnou klimatu a snižováním chudoby, k nimž patří například předpis SA 8000 týkající se zákazu dětské práce a normy AFNOR a ISO v oblasti udržitelného rozvoje,
- s ohledem na Kimberlejský systém certifikace týkající se kontroly obchodu se surovými diamanty,
- s ohledem na Vládní centrum sociální odpovědnosti podniků, které vzniklo v Dánsku, aby koordinovalo vládní iniciativy na podporu sociální odpovědnosti podniků a vyvíjelo praktické nástroje pro potřeby podniků¹,
- s ohledem na Mezinárodní pakt týkající se hospodářských, sociálních a kulturních práv z roku 1966, Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979, návrh deklarace OSN o právech původního obyvatelstva z roku 1994 a Úmluvu OSN o právech dítěte z roku 1989,
- s ohledem na mezinárodní úmluvy týkající se životního prostředí, například na Montrealský protokol o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu (1987), Basilejskou úmluvu o kontrole přeshraničních pohybů nebezpečných odpadů (1999), Cartegenský protokol o biologické bezpečnosti (2000) a na Kjótský protokol (1997),
- s ohledem na stanovisko Výboru regionů ze dne 14. března 2003 k zelené knize nazvané „Podpora evropského rámce sociální odpovědnosti podniků“,
- s ohledem na závěrečnou zprávu a doporučení Evropského fóra mnoha zúčastněných stran o sociální odpovědnosti podniků, jež byla přijata dne 29. června 2004, včetně 7. doporučení, které podporuje vypracování náležitého právního rámce,
- s ohledem na Bruselskou úmluvu z roku 1968 ve znění nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech²,
- s ohledem na zelenou knihu Komise s názvem „Podpora evropského rámce sociální odpovědnosti podniků“ (KOM(2001)0366), na niž navazuje bílá kniha nazvaná „Sdělení Komise týkající se sociální odpovědnosti podniků: příspěvek podniků k udržitelnému rozvoji“ (KOM(2002)0347),

---

¹ <http://www.csrgov.dk>

² Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s 1.

- s ohledem na doporučení Komise ze dne 30. května 2001 o účtování, oceňování a zveřejňování environmentálních aspektů v ročních účetních závěrkách a výročních zprávách podniků (vydáno pod označením C(2001)1495)¹,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 18. května 2004 nazvané „Sociální rozměr globalizace – jak politika EU přispívá k rozšíření výhod na všechny“ (KOM(2004)0383),
- s ohledem na sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru ze dne 22. března 2006 nazvané „Provádění partnerství pro růst a zaměstnanost: učinit z Evropy centrum excelence v oblasti sociální odpovědnosti podniků“ (KOM(2006)0136),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 24. května 2006 nazvané „Podpora slušné práce pro všechny – Příspěvek Unie k provádění agendy slušné práce ve světě“ (KOM(2006)0249),
- s ohledem na všeobecný systém preferencí (GSP) platný od 1. ledna 2006, který poskytuje osvobození od cla nebo snížení celních sazeb zvýšenému počtu výrobků a rovněž zahrnuje nové pobídky pro ohrožené země se specifickými obchodními, finančními nebo rozvojovými potřebami,
- s ohledem na článek 6 dohody o volném obchodu mezi Evropskou unií a Jižní Koreou, která byla podepsána v říjnu 2009, jenž stanoví, že *„smluvní strany usilují o usnadnění a podporu obchodu se zbožím, které je přínosem pro udržitelný rozvoj, včetně zboží, s nímž se obchoduje v rámci takových systémů, jako je spravedlivý a etický obchod, a zboží, z jehož obchodování vyplývá sociální i jiná odpovědnost podniků“*,
- s ohledem na čl. 270 odst. 3 dohody o volném obchodu mezi Evropskou unií a Kolumbií a Peru, která byla podepsána v březnu 2010 a v níž se smluvní strany zavázaly podporovat osvědčené obchodní postupy spojené se sociální odpovědností podniků a *„uznávají, že pružné a dobrovolné mechanismy založené na pobídkách mohou přispět ke spojitosti mezi obchodními praktikami a cíli udržitelného rozvoje“*,
- s ohledem na usnesení Rady ze dne 3. prosince 2001 o navázání na Zelenou knihu o podpoře evropského rámce pro sociální odpovědnost podniků²,
- s ohledem na usnesení Rady ze dne 10. ledna 2003 o sociální odpovědnosti podniků³,
- s ohledem na usnesení Rady ze dne 6. února 2003 o sociální odpovědnosti podniků⁴,
- s ohledem na rozhodnutí Rady 2005/600/ES ze dne 12. července 2005 o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států, které členským státům doporučuje vybízet podniky k rozvíjení sociální odpovědnosti⁵,

¹ Úř. věst. L 156, 13. 6. 2001, s 33.

² Úř. věst. C 86, 10.4.2002, s. 3.

³ Úř. věst. C 39, 18.2.2003, s. 3 a 4.

⁴ Úř. věst. C 39, 18. 2. 2003, s. 3.

⁵ Úř. věst. L 205, 6.8.2005, s. 21-27.

- s ohledem na závěry Rady týkající dětské práce, které přijala dne 14. června 2010¹,
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 ze dne 19. března 2001 o dobrovolné účasti organizací v systému Společenství pro řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS)²,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/51/ES o ročních účetních závěrkách a konsolidovaných účetních závěrkách některých forem společností, bank a jiných finančních institucí a pojišťoven³,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby⁴,
- s ohledem na své usnesení ze dne 15. ledna 1999 o normách Společenství pro evropské podniky působící v rozvojových zemích: k evropskému kodexu chování⁵, v němž Parlament doporučuje vytvořit vzorový kodex chování podporovaný evropskou monitorovací platformou,
- s ohledem na své usnesení ze dne 25. října 2001 o otevřenosti a demokracii v mezinárodním obchodu⁶, v němž Parlament žádá, aby organizace WTO dodržovala základní sociální normy stanovené Mezinárodní organizací práce a aby přijala rozhodnutí organizace MOP, jakož i případné výzvy k zavedení sankcí v souvislosti s případy závažného porušení základních sociálních norem,
- s ohledem na své usnesení ze dne 4. července 2002 o sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru s názvem „Podpora základních pracovních norem a zlepšení sociálních aspektů správy věcí veřejných v kontextu globalizace“⁷,
- s ohledem na své usnesení ze dne 13. května 2003 o sociální odpovědnosti podniků: příspěvek podniků k udržitelnému rozvoji⁸,
- s ohledem na své usnesení ze dne 5. července 2005 o vykořisťování dětí v rozvojových zemích se zvláštním důrazem na práci dětí⁹,
- s ohledem na své usnesení ze dne 15. listopadu 2005 o sociálním rozměru globalizace¹⁰,
- s ohledem na své usnesení ze dne 6. července 2006 o spravedlivém obchodu a rozvoji¹¹,

¹ Závěry Rady o dětské práci přijaté dne 14. 6. 2010, 10937/1/10.

² Úř. věst. L 114, 24.4.2001, s. 1; aktuální znění: 2001R0761— FR— 01.01.2007.

³ Úř. věst. L 178, 17. 7. 2003, s 16.

⁴ Úř. věst. L 134, 30. 4. 2004, s 114.

⁵ Úř. věst. C 104, 14. 4. 1999, s. 180.

⁶ Úř. věst. C 112, 9. 5. 2002, s. 207.

⁷ Úř. věst. C 271 E, 12.11.2003, s. 598.

⁸ Úř. věst. C 67 E, 17. 3. 2004, s. 73.

⁹ Úř. věst. C 157 E, 6. 7. 2006, s. 84.

¹⁰ Úř. věst. C 280 E, 18.11.2006, s. 65.

¹¹ Texty přijaté dne 6.7.2006, P6_TA(2006)0320.

- s ohledem na své usnesení ze dne 13. března 2007 o sociální odpovědnosti podniků: nové partnerství¹,
  - s ohledem na své usnesení ze dne 23. května 2007 o podpoře slušné práce pro všechny², v němž Parlament žádá, aby v obchodních dohodách uzavíraných EU, především ve dvoustranných dohodách, byly zohledňovány sociální normy, a podporovala se tak důstojná práce,
  - s ohledem na slyšení nazvané „Sociální odpovědnost podniků v mezinárodním obchodu“, které Evropský parlament pořádal dne 23. února 2010,
  - s ohledem na článek 48 jednacího řádu,
  - s ohledem na zprávu Výboru pro mezinárodní obchod a stanoviska Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (A7-0000/2010; PE 439.376v02-00, EMPL_AD(2010)439376),
- A. vzhledem k tomu, že nadnárodní společnosti a jejich dceřiné firmy jsou hlavními aktéry hospodářské globalizace a mezinárodních obchodních výměn,
- B. vzhledem ke směrnicím OECD pro nadnárodní společnosti a k doporučením, v nichž vlády formulují pro podniky dobrovolné normy takového odpovědného chování, při němž podniky dodržují platné právní předpisy, zejména pokud jde o pracovní právo, vztahy se sociálními partnery, lidská práva, životní prostředí, zájmy spotřebitelů, boj proti korupci a daňovým únikům,
- C. vzhledem k Tripartitní deklaraci organizace MOP o nadnárodních společnostech, která má být vodítkem pro vlády, nadnárodní společnosti a pracovníky v takových oblastech, jako je zaměstnanost, vzdělávání, pracovní podmínky a profesních vztahy, a v níž je zakotven závazek signatářských států dodržovat a podporovat čtyři základní pracovní normy: svobodu sdružování a právo na kolektivní vyjednávání; odstranění všech forem nucené práce a práce dětí, jakož i odstranění diskriminace v pracovní oblasti,
- D. vzhledem k celosvětové úmluvě Organizace spojených národů neboli k dokumentu *Global Compact*, v němž je stanoveno deset zásad, k jejichž dodržování se nadnárodní společnosti musí zavázat a které se týkají lidských práv, základních sociálních norem, přístupu předběžné opatrnosti k životnímu prostředí a boje proti korupci,
- E. vzhledem k cíli, který Evropská komise vytyčila ve svém sdělení z roku 2006, podle něhož se má Evropská unie stát „*centrem excelence v oblasti sociální odpovědnosti podniků*“ a v němž je sociální odpovědnost podniků prezentována jako „*jedno z hledisek evropského sociálního modelu*“ představující „*v kontextu intenzivní světové konkurence prostředek k ochraně solidarity, soudržnosti a rovnosti příležitostí*“,

¹ Úř. věst. C 301 E, 13.12.2007, s. 45.

² Úř. věst. C 102 E, 24.04.2008, s. 321.

- F. vzhledem k tomu, že obchodní politika musí být – v souladu se smlouvami – sladěna se všemi cíli Evropské unie, včetně jejich cílů sociálních, cílů v oblasti životního prostředí a rozvojové pomoci,
- G. vzhledem k tomu, že Evropská unie již nyní poskytuje určité obchodní preference pouze za předpokladu, že její partneři ratifikují hlavní úmluvy Světové organizace práce, a vzhledem k tomu, že již v roce 2006 si předsevzala, že bude prostřednictvím všech vnějších politik, tedy i pomocí obchodní politiky, podporovat důstojnou práci,
- H. vzhledem k tomu, že dvoustranné dohody o volném obchodu obsahují nyní kapitulu o udržitelném rozvoji, jejíž součástí jsou cíle v oblasti životního prostředí a v sociální oblasti a dodržování předpisů v těchto oblastech,
- I. vzhledem k tomu, že nedodržování zásad sociální odpovědnosti podniků představuje určitý druh sociálního a environmentálního dumpingu poškozujícího podniky a pracovníky působící v Evropě, kteří jsou povinni dodržovat přísnější sociální normy, normy v oblasti životního prostředí a normy daňové,
- J. vzhledem k tomu, že by bylo přirozené, pokud by nadnárodní evropské společnosti, které své výrobní jednotky přesunou do zemí s nízkými příjmy a méně přísnými předpisy v oblasti životního prostředí, mohly být hnány k odpovědnosti, a to i u evropských soudů, za případné ekologické a sociální škody způsobené v příslušných zemích jejich dceřinými firmami a dodavatelskými řetězci,
- K. vzhledem k tomu, že v kapitole 13 dohody o volném obchodu mezi Evropskou unií a Jižní Koreou a v čl. 270 odst. 3 dohody o volném obchodu mezi Evropskou unií a Kolumbií a Peru je již zmíněna otázka sociální odpovědnosti podniků, byť v omezené míře,
- L. vzhledem k tomu, že sociální odpovědnost podniků na jedné straně a ustanovení o sociálních a environmentálních otázkách uvedená v obchodních dohodách na straně druhé sledují tentýž cíl, a to vybudování hospodářství, které zohledňuje potřeby lidí i životního prostředí, a dosažení spravedlivějšího, sociálnějiššího a lidšjšího stupně globalizace, která bude skutečně sloužit udržitelnému rozvoji,
- M. vzhledem k tomu, že mezi pravidly, jimiž se řídí obchod, a pravidly sociální odpovědnosti podniků nebyla dosud žádná, nebo jen slabá, vazba, ale že pokud by se podařilo úspěšně zkombinovat obchodní pravidla s cíli sociální odpovědnosti podniků, bylo by to velmi přínosné,
1. upozorňuje, že po klimatické, energetické a potravinové krizi se ujala vlády mezinárodní finanční krize, která všude, kde zasáhla, způsobila sociální problémy a umocnila potřebu nových a přísných pravidel, která by zajistila, aby světové hospodářství bylo lépe řízeno a aby se nerozvíjelo na úkor potřeb jednotlivců a společnosti; domnívá se, že tento požadavek platí i pro mezinárodní obchod, který stojí ve středu globalizace;
  2. rovněž konstatuje, že globalizace s sebou nese zuřivou konkurenci mezi zeměmi o přilákání zahraničních investorů i intenzivnější konkurenci mezi podniky, což mnohdy vede k případům vážného porušování lidských a sociálních práv i k poškozování životního prostředí;

3. připomíná, že zásady, které definují sociální odpovědnost podniků a jsou zcela uznávány na mezinárodní úrovni, tedy jak organizacemi OECD a MOP, tak i Organizací spojených národů, se týkají odpovědného jednání, jež se od podniků očekává, zejména pokud jde o oblast pracovní, o vztahy se sociálními partnery, o lidská práva, životní prostředí, zájmy spotřebitelů a transparentní přístup k nim, boj proti korupci a daňovou oblast;
4. připomíná, že podpora sociální odpovědnosti podniků je jedním z cílů podporovaných Evropskou unií a že Evropská komise je toho názoru, že Unie musí zajistit, aby vnější politiky, které uskutečňuje, a činnosti evropských společností investujících ve třetích zemích účinně v těchto zemích přispívaly k udržitelnému rozvoji a k rozvoji společenskému;
5. připomíná, že obchodní politika představuje nástroj ve službách globálních cílů Evropské unie a že podle článku 207 Smlouvy o fungování Evropské unie je obchodní politika Evropské unie prováděna „v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie“ a že v souladu s článkem 3 Smlouvy o Evropské unii musí přispívat zejména k „*udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodování, vymýcení chudoby, ochraně lidských práv, především práv dítěte, a k přísnému dodržování a rozvoji mezinárodního práva, zejména k dodržování zásad Charty Organizace spojených národů*“;
6. domnívá se, že sociální a environmentální odpovědnost podniků se s ohledem na značný význam velkých podniků, jejich dceřiných firem a dodavatelských řetězců pro mezinárodní obchod musí stát součástí obchodních dohod Evropské unie;
7. je toho názoru, že sociální ustanovení obchodních dohod týkající se jednání podniků budou posílena poté, co budou upravovat i otázku sociální odpovědnosti podniků, a že tato odpovědnost bude na druhé straně podpořena obchodními dohodami, a zejména rámcem dohledu, který vytvářejí pro uskutečňování zásad, jimiž se řídí;

Začlenění zásad sociální odpovědnosti podniků do systému všeobecných preferencí SPG a SPG+ (Système de Préférences Généralisées)

8. žádá, aby zásady sociální odpovědnosti podniků byly začleněny do nařízení o SPG a SPG+ při jeho příštím přezkumu; žádá Komisi, aby zajistila, že nadnárodní společnosti se sídlem v Evropské unii nebo mimo ni, jejichž dceřiné firmy nebo dodavatelské řetězce se nachází v zemích zapojených do systému SPG, a zejména systému SPG+, budou dodržovat své právní, vnitrostátní i mezinárodní závazky v souvislosti s lidskými právy, sociálními normami a právními předpisy v oblasti životního prostředí; přeje si, aby Evropská unie a členské státy, které využívají výhod systému SPG, měly povinnost zajistit, že podniky dodržují tyto závazky; žádá, aby se tyto zásady staly povinným požadavkem systému SPG;
9. domnívá se, že obnovený systém SPG+ by měl rovněž zakázat dohody s hostitelskými zeměmi („*host-country agreements*“), které některé nadnárodní podniky uzavírají za nejasných podmínek s hostitelskými zeměmi využívajícími systém SPG+, aby se tak vyhnuly regulačním předpisům v těchto zemích, čímž jednoznačně jednájí v rozporu se sociální odpovědností podniků;

Nové studie dopadu

10. žádá Evropskou komisi, aby vytvořila nový vzor studií dopadu a zajistila tak, aby státy, které mají smluvní závazky s Evropskou unií, při podpisu obchodní smlouvy i v období jejího uplatňování skutečně dodržovaly své povinnosti v souvislosti s lidskými právy, základními sociálními normami a s ochranou životního prostředí; požaduje rovněž, aby byly vypracovány studie týkající se dopadu obchodních dohod na sociální oblast a oblast životního prostředí v partnerských zemích a na jejich citlivá odvětví, přičemž tyto studie musí být rovněž uskutečněny před podpisem a uplatňováním dané smlouvy;

Ustanovení o sociální odpovědnosti podniků ve všech obchodních dohodách Evropské unie

11. obecněji navrhuje, aby součástí všech budoucích obchodních dohod vyjednaných Unií, a to i investičních dohod a dohod o veřejných zakázkách, byla kapitola o udržitelném rozvoji včetně ustanovení o sociální odpovědnosti podniků;
12. navrhuje, aby toto „ustanovení o sociální odpovědnosti podniků“ obsahovalo:
  - a. vzájemný závazek obou stran k tomu, že budou v rámci dohody a vzájemných obchodních výměn podporovat zásady sociální odpovědnosti podniků;
  - b. pobídky, které podniky podpoří v uzavírání závazků týkajících se sociální odpovědnosti podniků a vyjednaných se všemi zúčastněnými stranami daného podniku, včetně příslušných odborů, spotřebitelských organizací a místních sdružení;
  - c. vytvoření „kontaktních míst“, po vzoru kontaktních míst zřízených v rámci OECD, která by umožnila podpořit informovanost o sociální odpovědnosti podniků a transparentnost a kde by bylo možno ve spolupráci s občanskou společností předkládat případné stížnosti a svědectví o případech nedodržování závazků v oblasti sociální odpovědnosti podniků;
  - d. požadavek, aby podniky a skupiny podniků byly povinny učinit svou činnost transparentní a podávat o ní zprávy, tzn. aby každoročně zveřejňovaly své výsledky v souvislosti se sociální odpovědností podniků, a to prostřednictvím dokumentu, který by byl přístupný veřejnosti;
  - e. požadavek, aby podniky a skupiny podniků měly povinnost náležitě péče, tzn. povinnost přijímat preventivní opatření, která by odhalila jakékoli porušování lidských práv a práv v souvislosti s životním prostředím, korupcí nebo daňových úniků a která by dokázala tomuto porušování předcházet, a to i v případě, že by k němu došlo v dceřiných firmách či dodavatelských řetězcích těchto podniků, tedy ve sféře jejich vlivu;
  - f. mechanismus přezkumu, který by byl uplatněn v případě prokázaného porušení závazků učiněných v rámci sociální odpovědnosti podniků vyplývajících z obchodní dohody; šetření musí být prováděno příslušnými orgány obou stran, ale rovněž

nezávislými odborníky, tak jako je tomu v případě šetření prováděného v rámci programů Mezinárodní organizace práce¹; v případě vážného porušení by zúčastněné strany mohly danou věc veřejně ohlásit a požádat o udělení přiměřených obchodních sankcí;

- g. mechanismus justiční spolupráce mezi Unií a partnerskými státy, který by zajistil, že podniky budou účinně dodržovat příslušné právní předpisy a mezinárodní úmluvy v souvislosti se sociální odpovědností podniků; obě strany by se měly zavázat k tomu, že budou umožňovat nadnárodní justiční spolupráci, usnadňovat přístup obětí jednání podniků či společností, které se nachází ve sféře jejich vlivu, ke spravedlnosti a podporovat i vytváření příslušných soudních postupů a institucí s pravomocemi v této oblasti;
13. navrhuje zřídit pro každou dohodu o volném obchodu parlamentní monitorovací výbor, podle vzoru monitorovacího výboru zřízeného v rámci dohod o hospodářském partnerství, který bude sloužit jako místo, kde poslanci Evropského parlamentu a poslanci partnerských zemí budou moci získávat informace a uskutečňovat dialog; dodává, že tento výbor zabývající se sledováním dohod o volném obchodu by mohl dohlížet zejména na provádění kapitoly týkající se udržitelného rozvoje a ustanovení o sociální odpovědnosti podniků, vydávat doporučení pro společný výbor pro dohody o volném obchodu, zejména v souvislosti se studii dopadu a s případy nedodržení lidských práv, sociálních práv či úmluv v oblasti životního prostředí;

Podpora sociální odpovědnosti podniků ve vícestranné obchodní politice

14. žádá Komisi, aby podpořila zohlednění zásad sociální odpovědnosti podniků ve vícestranných obchodních politikách, na mezinárodních fórech, které prosazovaly myšlenku sociální odpovědnost podniků, zejména v OECD a v Mezinárodní organizaci práce, ale i ve WTO v souvislosti s opatřeními navazujícími na jednání z Dohá;
15. žádá Komisi, aby podpořila navázání nových vztahů mezi vícestrannými agenturami pověřenými vytvářením sociálních norem a norem v oblasti životního prostředí a WTO, aby byla na mezinárodní úrovni zajištěna lepší soudržnost mezi obchodními politikami a cíli udržitelného rozvoje;
16. znovu podporuje vytvoření výboru pro „obchod a důstojnou práci“ v rámci WTO, podle vzoru výboru pro „obchod a rozvoj“, kde by bylo možno diskutovat zejména o otázkách sociálních norem a sociální odpovědnosti podniků v souvislosti s mezinárodním obchodem; znovu navrhuje upravit postup pro urovnávání sporů, aby v případě, že budou uvedeny v pochybnost otázky vyplývající z mezinárodních úmluv uzavřených v oblasti životního prostředí či v sociální oblasti, zvláštní skupiny (panely) či odvolací orgán zohlednily stanovisko příslušných mezinárodních organizací a aby bylo toto stanovisko zveřejněno;

---

¹ Například programu *Better Factories Cambodia* (<http://www.betterfactories.org/>).

17. pověřuje svého předsedu, aby toto usnesení předal předsedovi Evropské rady, Radě, Komisi, Hospodářskému a sociálnímu výboru, národním parlamentům států Evropské unie, Parlamentní konferenci o WTO a Mezinárodní konferenci práce.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Obchodní politika ve službách globálních cílů Evropské unie

Po klimatické, energetické a potravinové krizi nastoupila mezinárodní krize finanční, která všude, kde zasáhla, způsobila sociální problémy a umocnila potřebu účinných pravidel, která by zajistila, aby světové hospodářství bylo lépe řízeno a aby se nerozvíjelo na úkor společností. Tento požadavek platí i pro mezinárodní obchod, který stojí ve středu globalizace.

V očích občanů na celém světě je rozmach mezinárodního obchodu odůvodněný pouze tehdy, přispívá-li k hospodářskému rozvoji, k zaměstnanosti a ke zlepšování životní úrovně. Pouze za této podmínky vnímají občané otevření obchodu jako pozitivní krok a jsou ochotni je přijmout. Ostré protesty naopak vyvolává takové obchodování, které způsobuje ztrátu pracovních míst nebo ohrožuje životní podmínky a sociální práva a práva související s životním prostředím.

Není tedy možné, aby obchodní politika nahrávala pouze okamžitým zájmům několika hospodářských aktérů. Evropská obchodní politika musí být sladěna se všemi cíli Unie, zejména pak s cíli vnější politiky, pro kterou je jednou z hybných pák podpory její koncepce regulace v globalizovaném světě. Od obchodní politiky, která je v Evropě uplatňována, máme v prvé řadě právo požadovat, aby neškodila, ale aby naopak přispívala k ochraně evropského sociálního modelu a politiky v oblasti životního prostředí.

V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že Evropská unie již dnes poskytuje určité obchodní preference třetím zemím pouze za předpokladu, že tyto země ratifikují hlavní úmluvy Světové organizace práce a některé dohody Organizace spojených národů, které se týkají lidských práv (Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt týkající se hospodářských, sociálních a kulturních práv, Úmluvu o odstranění nucené práce atd.). Unie si navíc již v roce 2006 předsevzala, že bude podporovat „důstojnou práci“, která je jedním z cílů MOP a OSN, prostřednictvím všech svých vnějších politik, a tedy i své politiky obchodní. Její dvoustranné dohody o volném obchodu obsahují nyní kapitolu o udržitelném obchodu, jejíž součástí je celá řada cílů v oblasti životního prostředí a v sociální oblasti. Obchodní dohody uzavírané EU se čím dál častěji stávají součástí širších dohod o partnerství či o přidružení, které obsahují ustanovení o politické spolupráci a závazky v oblasti udržitelného rozvoje a lidských práv. Je tedy jasné, že co se týče zásad, nemá být obchod nikdy oddělován od ostatních vnitřních či vnějších politik Evropské unie.

K uplatňování tohoto přístupu, který není pouze výsadou Evropy, vedla skutečnost, že liberalizace obchodu má nejrůznější hospodářské a sociální dopady, které je nutno řídit a někdy i kompenzovat, neboť takový obchod vždy vytváří vítěze, ale i poražené. Rozvoj mezinárodního obchodu přináší společné výhody pouze za určitých podmínek, neboť přínosy uvnitř jedné země nejsou nikdy mezi jednotlivá společenská a hospodářská odvětví rozděleny rovnoměrně. Proto je nutné vytvořit pro otevření obchodu, pro jeho podmínky a rytmus, který je s urychlením globalizace stále intenzivněji pocíťován, určitá pravidla.

Liberalizace mezinárodního obchodu je navíc doprovázena zuřivou konkurencí mezi zeměmi o přilákání zahraničních investorů a intenzivnější hospodářskou soutěží mezi podniky. Tyto jevy vedly velmi často k porušování pracovních podmínek a demokratických svobod a k poškozování životního prostředí. Příkladů je nepřeberné množství.

Pro Evropu, stejně jako pro mezinárodní společenství, je tedy nesmírně důležité začlenit mezi pravidla obchodních výměn skutečné záruky týkající se udržitelného rozvoje a sociálních práv. Tento požadavek, který odpovídá cílům OSN i cílům Evropské unie, je reakcí na značná očekávání evropských občanů. Vyplývá z něho i určitá koncepce odpovědnosti podniků v sociální oblasti a v oblasti životního prostředí.

Mezi těmito podniky hrají v celosvětovém obchodu nejdůležitější úlohu nadnárodní společnosti. Těm bylo umožněno využít otevření trhů a svěřit určitou část své výroby vnějším subjektům a diverzifikovat svůj dodavatelský řetězec v zemích s nízkými výrobními náklady a s minimálním regulačním rámcem. Proto se očekává, že zásady sociální odpovědnosti podniků budou platit i pro jejich dceřiné firmy a subdodavatele, kteří v těchto zemích působí a prostřednictvím nichž tyto podniky uskutečňují velkou část obchodu s Evropou.

Tři výzvy pro jeden cíl

Evropa je při podpoře sociální a environmentální odpovědnosti podniků v rámci obchodních výměn vystavena třem výzvám:

Morální výzvě: často to jsou naše podniky, které musí změnit své chování a respektovat sociální zásady a zásady v oblasti životního prostředí, zejména provozují-li svou činnost v rozvojových zemích.

Hospodářské a sociální výzvě: nedodržování zásad sociální odpovědnosti podniků představuje druh sociálního a environmentálního dumpingu poškozujícího výrobu a pracovníky umístěné v Evropě, kteří jsou povinni dodržovat přísnější sociální normy a normy v oblasti životního prostředí.

Politické výzvě: a to výzvě soudržnosti mezi našimi politikami v globalizovaném světě a úlohou Evropské unie, od níž občané rovněž očekávají, že jim bude ve světě bez pravidel poskytovat ochranu.

Úspěšně zkombinovat pravidla pro mezinárodní obchod se zásadami sociální odpovědnosti podniků

Mezi obchodem a sociální odpovědností podniků nebyla dosud žádná, nebo jen malá spojitost. Není obtížné pochopit proč: mezinárodní obchod se řídí dohodami, které pro signatářské státy stanoví závazné právní předpisy. Sociální odpovědnost podniků je upravena nezávaznými pravidly, k nimž se podniky zavazují na dobrovolném základě.

Úspěšná kombinace obchodních pravidel a závazků, které podniky učinily v souvislosti se sociální odpovědností, by dala vzniknout účinné hybné páce, která by přiměla podniky, aby zlepšily své chování, a i státy, které s EU podepsaly obchodní dohody, aby dodržovaly sociální normy a normy v oblasti životního prostředí.

Sociální odpovědnost podniků, myšlenka, která urazila kus cesty...

Sociální odpovědnost podniků má za sebou již dlouhou historii: od hlavních zásad OECD vydaných v roce 1976 za podpory odborového hnutí, po nichž následovalo třístranné prohlášení MOP o mezinárodních podnicích, až po celosvětovou úmluvu Organizace spojených národů neboli „Global Compact“, kterou v roce 2000 vydal Kofi Annan. V hlavních zásadách vydaly vlády řadu doporučení nadnárodním společnostem, která se týkají

převážně zaměstnanosti a vztahů se sociálními partnery, lidských práv, životního prostředí, boje proti korupci, zájmů spotřebitelů, hospodářské soutěže či daňových úniků.

Od té doby byly realizovány četné iniciativy, které vedly k vytvoření mechanismů dohledu nad těmito kodexy dobrého chování a k zavedení certifikačního značení závazků podniků v oblasti jejich sociální odpovědnosti.

Evropská unie se touto problematikou zabývala v zelené knize vydané v roce 2001, po níž následovala bílá kniha a vytvoření mnohostranného fóra pro sociální odpovědnost podniků, jehož cílem bylo podpořit evropský rámec a strategii příznivou pro sociální odpovědnost podniků. Velké evropské společnosti se sdružily v síti „CSR Europe“ vytvořené v roce 1995 z podnětu Jacquese Delorse.

Komise na sociální odpovědnost podniků dnes a na základě svého sdělení z roku 2006, které na toto téma vydala, nahlíží jako na jedno z hledisek evropského sociálního modelu, které v kontextu intenzivní světové konkurence slouží k ochraně solidarity, soudržnosti a rovnosti příležitostí. Vytyčeným cílem je učinit z EU „*centrum excelence*“ v oblasti sociální odpovědnosti a zajistit, aby její vnější politiky a evropské společnosti, které investují ve třetích zemích, účinně přispívaly k sociálnímu rozvoji.

Evropský parlament přijal několik zpráv a návrhů zaměřených jednak na posílení sociální odpovědnosti podniků (konkrétně usnesení z roku 1999 a z roku 2003, a zejména Howittovu zprávu z roku 2007) a jednak na posílení sociálních a norem a norem týkajících se životního prostředí v obchodních dohodách Evropské unie (za zmínku stojí zejména Désirova zpráva z října 2001 a Désirova a Panayatopoulosova zpráva z května 2007).

... a která musí nalézt své místo v obchodních dohodách EU

Sociální odpovědnost podniků a ustanovení týkající se sociálních otázek a otázek životního prostředí v obchodních dohodách EU sledují stejný cíl: spravedlivější, sociálnější a lidštější globalizaci, která bude sloužit udržitelnému rozvoji. V současné chvíli však obě hlediska sledují paralelní trasy.¹

Tam, kde se setkají, si zdaleka nebudou na škodu, ale naopak se navzájem posílí. Ustanovení týkající se sociálních otázek při uskutečňování obchodu budou posíleny zásadami sociální odpovědnosti podniků, které se týkají chování společností. Sociální odpovědnost podniků bude zase podpořena obchodními dohodami, a zejména rámcem dohledu, který vytvářejí pro uskutečňování zásad, jimiž se řídí.

Tato zpráva se nezabývá všemi návrhy, které Evropský parlament a další mezinárodní orgány formulovaly s cílem podpořit jak sociální odpovědnost podniků, tak i sociální a environmentální normy obsažené v obchodních dohodách.

Soustředí se na návrhy, které konkrétně umožní podpořit sociální odpovědnost podniků v rámci obchodní politiky Evropské unie. To je také podstatou jednotlivých bodů uvedeného návrhu usnesení. Tyto body se týkají zejména:

- přezkumu systému sociální odpovědnosti podniků;
- studií dopadů souvisejících s jednáním o obchodních dohodách Evropské unie a s opatřeními, která na tyto dohody navazují;
- ustanovení souvisejících se sociální odpovědností podniků v dohodách o volném obchodu a v ostatních obchodních a investičních dohodách Evropské unie;

---

¹ V dohodě o volném obchodu s Koreu se sice objevuje zmínka o sociální odpovědnosti podniků, je ovšem nedostačující a postrádá přímou souvislost s prováděním obchodních závazků.

- parlamentního výboru zřízeného pro každou dohodu o volném obchodu, který bude dohlížet především na sociální hlediska a hlediska životního prostředí, včetně sociální odpovědnosti podniků;
- povinnosti nadnárodních společností EU a partnerských zemí zveřejňovat každoročně zprávu o dopadu jejich činnosti a činnosti jejich dceřiných firem a dodavatelských řetězců na sociální oblast a oblast životního prostředí;
- mechanismů justiční spolupráce mezi EU a partnerskými zeměmi včetně možnosti stíhat nadnárodní společnosti umístěné v Evropě i v těchto zemích za závažná pochybení, kterých se tyto podniky či jejich dceřiné firmy dopustí s ohledem na životní prostředí a základní práva;
- zadávání veřejných zakázek;
- vztahů mezi vícestrannými fóry podporujícími sociální odpovědnost podniků a mezi organizací WTO;
- nové iniciativy Evropské komise.